sen 10 mynge.

Byxii oronnudai proletaarinar, negedegtii.

Buriaad-Mongol ÜNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 73 (2713)
1939 onoi
MAART
30
Sredaa

16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Mynoederei noomerto:

Socialiis xydoo azaxiin generaalьna xaralga.
Buriaad-Mongol respyyblikiin byxii hurgagşadta ba huragşadta.
Byxesojuuzna xydoo azaxiin viistavkede dostoino kandidaad bolxiin tyloo.
Aguujixe pisaatelь-realiist.
Xydoozniguudai sojuuzai xydelmeriiiji gurimşuulxa.
Xiliin saanahaa telegraammanuud.

Socialiis xydoo azaxiin generaalьna xaralga

ujixe Leenin—Staalinai in aldarta arbanaimadugaar bolbol manai oronoi so mhaa kommuniizmda şilolgiin aguujixe, ilaltata todorxoilogşo bolon, do oroxo baina.

sjeezd bolbol staalinska tabanzilnyydei aguujixeto guudiiji gargaba. Mando socialiis promiişlenn xysete xygzeltetei xamyn xydoo azaxii, tyryy soeexnikeer zebseglegdehen, azaxii bolbol gaixamşargaa.

zilnyydte 7-8 milliaard tariaa xuriaadag bolxo nyxer Staalinai tabihan bejelyylegdehen bai7 ondo manai oron domilliaard pyydhee deeşe xuriaagdaba. Malazalai tiivnostь, tereenei too gaixamşagaar urgahan

nei rezylьtaadta, kolo tariaaşad bolbol yder byri ulam zaziitoçna, yrne baidaltai bolzo baibee, 1933 ondo manai olxoozuudai myngen dodanь 6 milliaard tyxerig aa, 1937 ondo 14 milyxerig bolhon baina. regşe 1938 ondo manai likiin kolxoozuud bolbol zişeegeer gektaar byri4 ceentner tariaa xuriaaluxar-Şiberei, Tarbagabaanskiin aimaguudai olxoozuud gektaar byri30 ceentner xyrter tahan baina.

ilde Byxesojuuzna xyxiin viistavke neegdea. Ene xadaa „...xydoo tyryyşyylei byxesojuuzirizaaci n, tedenei xyn erxim zişeenyydei acin ba tereeniiji giin xeregte albaxexe Ene viistavke bolbol uud, MTS-uud ba sovai xoorondo, raiooblastьnuud ba respyybei xoorondo sorevnoyydxexe johotoi. Ene bolbol xydoo azaxiin deeşeleliiji organizaaba gurbadaxi tabanzilei dyyrgelgede jixe roolь şadaxa ba dyyrgexe (BK (b) P-iin XVIII eere nyx. Moolotovoi haa).

iistavkede kolxoozuud, feermenyyd, malazalai brigaadanuud, xydoo azaxiin tyryy xynyydhee gadana, myn huragşad—xydoo azaxiin maşiinanuudai modeelьnyydiiji xehen, izobriteeni, racionalizaatorska duradxalnuudiiji oruulhan bagaşuud xabaadalsaxa baina.

Mynoeder, respyyblikiin byxii hurgagşanar ba huragşadta bişehen, BMASSR-ei Narkomzeem nyxer Kovriigin, Narkomproos nyxer Baaxanovai bişegii-i toliloobdi. Mynoo deeree, manai respyyblike dotor viistavkede jynaaduudiiji eliryylge, dokymentaacalga oroidoo şaxuu jabuulagdanagyi. Teed, xydoo azaxiin viistavkede xabaadalsaza şadaxa huragşad ton olon baina. Iimehee, hurguulinuudai huragagşanar bolbol erxim huragşad—izobritaatelьnuud ba racionalizaatornuudiiji viistavkede xabaadalsuulxiin tula beledxelei xydelmeriiiji yrgeneer delgeryylxe ba ene xydelmeriiiji gegeerelei oorganuud, komsomoolьsko-pioneerske organizaacanuud tolgoiloxo johotoi.

Manai respyyblikiin kolxoozuud, feermenyyd, xydoo azaxiin tyryy xynyyd bolbol Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin XVIII sje zdiiji yiledberiiin ynder byteeseer temdeglehen baina. Ene istoriiçeska sjeezdiin xyndelelde, socialiis sorevnovaani bolbol ton yrgen dalaisataigaar delgeryylegdee.

Ede amzaltanuudaa saaşadxi xydelmerinyydtee byrin bexi zyylxe ba ulam yrgedxexe şuxala. Eneenei tula, Byxesojuuzna viistavkede beledxelei xydelmeri iji xabarai tarilgada beledxeltei, tyl abalga ba oroonoi kampaanitai xolbolduulza, ede xydelmerinyydiiji zişeete hainaar yngergexiin tula, paartiiin XVIII sjeezdiin neremzete socialiis sorevnovaaniiji byxii 1939 on dotor yrgelzelyylxe xeregte.

Kolxoozno tariaaşad bolbol paartiiin ene istoriiçeska sjeezdiin materiaalnuudiiji gynzegii bajaraar ugtaza, tedenei aktiivnostinь ugaa xyeteigeer urgaza baina. Uşar iimehee niutaguuddaxi partiiina, soveed ba gazartariaalangai oorganuud bolbol kolxoozniguudai, malazalai erximyydei gaixamşag iniciatiiviiji demzexe johotoi.

Byxesojuuzna xydoo azaxiin viistavkiin dostoino kandidaad bolxiin tyloo!

Viistavkiin kandidaad

Jaruuniin aimagai, Ylьdergiin somonoi, Leeninei neremzete kolxoozoi xonişon nyxer Darmaajeva Dulgar bolbol 1932 onhoo xonişo xoninoi brigaada deere xydelmerildeg baina. Egeel tyryyn brigaadada oroxodoo, 80 tolgoi xoninuudiiji eeriingee xariuusalgada tuşaaza abhan baigaa. Tereenhee xoişo, azaldaa ton oroldostoigoor ba ynen sexeer xandaza, xonidoigoo too tolgoiji 1300 xyrter (1939 onoi janvaariiin 1 xyrter) ydxeze şadahan baina. Erxim xonison—staxaanovka nyxer Darmaajeva Dulgar bolbol yngerhen 1938 onoi torşo soo 100 exe xon dhoo 135 xurigaduudiiji abza, tedenee erxim hainaar xaruuhalza baina.

Mynoo, zişeete hain, kolxooznig nyxer Darmaajeva Dulgar bolbol eeriingee xydelmeriiin erxim pokazaatelьnuudai rezylьtaadaar, Byxesojuuzna xydoo azaxiin viistavkede kandidaadaar batalagdaba.

C. D. Itegiilov.

Ulaan-Ydiin Xydoo azaxiin teexnikymde manai respyyblikiin socialiis xydoo azaxiin erximyyd huralsana.
ZURAG DEERE: SSSR-ei ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedyydei depytaaduud—nyxed D. Erdeneejeva, D. Namsaraajeva, N. Garmaajeva (tyryyşiin suurida), Je. Korsakoova ba X. Şoinzuurova. P. Mixailovoi foto.

Erxim xonişon

Zakaam nai aimagai, Jongorboin somonoi, Jezoovoi neremzete kolxoozoi xonişon-staxaanovka nyxe Dorziijeva Namzal gegşe 1933 ondo 26 tolgoi xonidiiji tezeexe geze tuşaaza abhan baigaa. Tiin, myneo bolxodo tere xonidonь 40 tolgoi bolhon baixa jym. Nyxer Dorziijeva gegşe 1937 ondo 84 tolgoi xur gadiiji negeşji xoroltogyigeer xaruuhalza abhan baina. 1938 ondo 120 tolgoi xurigadiiji abxa aad, ajaar 176 tylnyydiiji xaraza abba.

Xonişon nyxer Dorziijevaagai eeriingee xariuusalgata xydelmeride erxim hainaar xandaza, kolxoozoi malnuudiiji hainaar ydxeheneinь tyloo, kolxoozonь nege gaxaixaar şagnahan ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiym bolbol tereeniiji nege velosipeedeer şagnahan baina. Gadana, nyxer Dorziijeva bolbol Byxesojuuzna xydoo azaxiin viis avkede xabaadalsaxiin xyndete erxe olood baina.

ŞOJOONOV.

BXAV-de xabaadagşa bolxiin tyloo

Kabaanskiin aimagai Oimyyrske selьsoveedei, „Bolьşeviig" kolxoozoi kolxoozniguud bolbol BK(b)P-iin XVIII-sjeezdiiji ton jixe deeşeleleer ugtahan baina. Ene istoriiçeske sjeezdede zorluulza, tus kolxoozoi kolxoozniguud xadaa xabarai tarilgada beledxeliiji şalgaxiin tula turşalgiin garalga yngergebe. Ene garalga xadaa yrehenei foond xysed baiguulagdahan, seberlegdehen baina geze xaruulba. Seejalkenyyd, plyygyyd, bornoinuud g. m. xadaa tarilgada belen bolgogdonxoi. Edeniiji kyzneec nyxer Jegoor Treeskin gegşe hain şanartaigaar remoontolzo gargaba. Myravьjoovoi 3-daxi brigaada bolbol agrotexniiçeske xemzeejabuulganuudiiji ylyylen dyyrgee.

Ene turşalgiin garalgiin komiissa bolbol „bolьşeviig" kolxooz xabarai tarilgada xysed beledxeltei geze eliryylbe.

„Bolьşeviig" kolxooz xadaa zilhee zil byri bexizeze, xygzeze baina. Ene zilde kolxoozniguudanь azalta ydertee ton jixe tariaa ba mynge abaa. Kolxooznig nyxer Mixaiil Timofeejeviç Beloyysov bolbol 260 pyyd tariaa ba 4345 tyxerig 66 mynge azalta yder nyydtee abaa. Myn, Vtoryyşin Sergei gegşe 252 pyyd tariaaji ba 4222 tyxerig myngiiji abhan baina. Gadana, Prokoopii Mixailoviç Vtoryyşin ba bişe olon kolxoozniguud bolbol azalta ydernyydtee ton jixenyyd doxooduudiiji olbo.

Tus kolxoozoi kolxoozniguud xadaa xabarai tarilgiin xydelmerinyydiiji egse 10 xonogoi torşo soo yngergexe geze ujalga abba. Tarilganь ton le erxim şanartai yreheer jabuulagdaxa baina.

1939 ondo agrotexniiçeske zaabarinuudiiji xereglehenei yndehe huuri deere, gektaar byrihee dunda zişeegeer 12 ceentner tariaa ba xarin zaim uçaastoguudhaa 20—25 ceentner xyrter xuriaaza abxa. Eneentejee negen xamta, Byxesojuuzna xydoo azaxiin viistavkede xabaadalsaxa xyndete erxiiji oloxiin tula ynder deede urgasanuudiiji xuriaaxa, malazalaa byri haizaruulxa gehen zorilgonuudtaigaar tus kolxoozoi kolxoozniguud xydelmerilze baina.

GEN. B.

Yrehe beledxelge xangaltagyi

Xabarai tarilgada beledxeliiji şalgaxa turşalgiin garalga xadaa Kabaanskiin aimag dotor, hain şanartai tarilgiin yrehiiji beledxeegyi baihan yseen bişe kolxoozuudai baihiiji eliryylbe. Yrehenei şanarhaa ynder urgasiiji xuriaalga duldiidadag geze xendeş eli baina.

Gebeş, Tyryntaajevska selьsoveedei, „Kraasna zariaa" kolxoozoi xytelberilegşed eneeniiji oilgoogyi, oilgoxoş duragyi baina. Edener xadaa yreheneigee muu şanartai baihiinь medeze baibaşji haa, tereende jamarşji xemzee abnagyi, xarin mynoo xyrter hanaa amar huuza bainad. „Kraasna Partizaan" kolxoozoi tyryylegşe nyxer Goolybev bolbol soortiin goo talaar, muu şanartai baihan deerehee tarilgada xereggyi geze toologdohon yreheeje daxin sortirovaalnagyi.

Gadana, aimag dotor kolxooz xoorondiin yrehe andaldalga xadaa ton aaliaar jabuulagdaza baina. 2 miangan ceentner yrehen andaldagdaxa johotoi baihan aad, mynoo ton bagaxan xubinь andaldagdaad baina. Zarim kolxoozuudai xaahan yrehenyydenь xaata laboratooriin anaalizda orozo garxadaa, kondicioonno bişede toologdobo.

Iime baidal xadaa tarilgiin beledxelei ene ton şuxala uçaastogta kolxoozuudai xytelberilegşedei zyghee tusagaar anxaralai tabigdaagyi baihiiji xaruulna. Iime deerehee, yrehiiji xysed beledxelgiin tyloo bolьşeviig johoor orolsoxo johotoi. Tariaa seberlelgiin maşiinanuudiiji byxeli syydke soo xydelmerilyylxe şuxala

Tarilgiin exiiter ton bogonixon sag yloo. Kolxoozuudai ba selьsoveedyydei xytelberilegşed xadaa yrehe beledxelgiin xydelmeride erid xubilaltanuudiiji ene darii gargaza, tarilgiiji erxim hain şanartai kondecioonno yreheer xangaxa johotoi.

GEN. SIBIRIAAG.

KVAARTALAIGAA PLAANIIJI DYYRGEBE

Ulaan-Ydiin PVZ-oi, parovoozo-sboorno ceexiin xojordoxi prolioodoi sleesarьnyyd bolbol BK(b)P-iin XVIII sjeezdiin urda teexi socialiis sorevnovaanida orolsozo, yiledberiiin ba azalai byteesiin gaixamşag deeşeleliiji tuilaza şadaba. Ene prolioodoixid bolbol 1939 onoi negedegeer kvaartalaigaa yiledberiiin prograammiiii maartiin 23-nai yder 100% gyisedxebe. Edeenei byteen gargahan produukciinь şanar jixe hain geze segnegdehen baina.

Tus prolioodoi erxim staxaanovcuud nyxed Tenenbayym (tookarь)—250 proc., Ciiganov (tookarь)—200 proc., Romanoovski (sleesarь) —150 proc., Kiilin (şlifaalьşçig)—150 proc., Jyytin (şlifaalьşçiig)—150 proc. yiledberiingee kvartaalьna zadaaninuudiiji gyisedxeze şadahan baina.

ZAAPO V.

Dutuunuudaa oiriin sagta likvediirevelxe

1939 onoi maartiin 22-to, Muxar-Şiberei aimagai gyisedkoomoi pleenym bolbo. Aimagai gazartariaalangai tahagiiji daagşa nyxer Romaanov bolbol xabarai tarilgada beledxel tuşaa informaacliji xebe. Ene pleenym xadaa xabarai tarilgada erximeer beledxehen kolxoozuudhaa gadana, myn eneende ton xangaltagyigeer beledxeze baihan kolxoozuud aimag soo bii baihiijinь eliryylbe. Zişeelxede, Muxar Şiberei selьsoveedei, Voroşiilovoi neremzete (tyryylegşenь nyxer Beelьski), Şine-Zaganai selьsoveedei, „Udaarnig" (tyryylegşenь Ivanoov) kolxoozuud xadaa xabarai tarilgada bolьşeviig beledxeliiji xangaagy baina. Plyygyydiiji, bornoinuudiiji remoontolgiinь şanar muu geze, turşalgiin garalga deere eliryylegdehen baigaa. Teed, tereenhee xoişo nelieexen sagai yngerbeş haanь, tus kolxoozuudai xytelberilegşed bolbol eneende amarşji xubilaltanuudiiji gargaagyi, zoxixo xemzeenyydiiji abaagyi baina.

Gadana, sortovoi yrehiiji andaldalga myn le xangaltagyigeer jabuulagdaza baina. Nikoolьskiin selьsoveedei, Voroşilovoi neremzete kolxooz (tyryylegşenь nyxer Varfolomeejev) bolbol 120 ceentner şiniiçiin sortovoi yrehiiji andaldaxa baihan aad, mynoo boltor negeş ceentner andaldaagyi huuza baina. Sagaan-Şuluutain somonoi, Voroşiilovoi neremzete kolxooz 22 ceentner şiniice ba 98 ceentner ovioos andaldaxa johotoi aad, mynoo negeş ceentner andaldaagyi baina.

Ene metiin dutuu dunda zyilnyydei baihiiji xedii medeze baibaşji, aimgyisedkoomoi ba aimagai gazartariaalangai tahagai zyghee konkreetne xemzeenyyd abtaagyi, tarilgada beledxeliiji sag yrgelziin kontroolioor xangaagyi baihiinь tus pleenym tusagaarlan temdegleze, ede dutagdalnuudaa oiriin dernyydte likvidiirevelxi jinь deere dursagdahan oorganuudta zaahan baina.

Zybkoov.

Buriaad-Mongol respyyblikiin byxii hurgagşadta ba huragşadta

Exe oronoi stoliica—ada, 1939 onoi aavgusneegdexe Byxesojuuzoo azaxiin viistavke tuyymiiji unşahan, olon uulahan ba xeereldezeş baixat.

iiin zorilgonь—manai xydoo azaxiin ilaltamanai kolxoozuudai anovcuudai amzaltanuutedenei oopediiji popyelxe, ilahan socialiizoi azalşadai zol zarziitoçna ba kylьtyyrne iiji, kolxoozno stroin yxii delxeide demonstaa baina.

oozuud, sovxoozuud ba ita xydelmerildeg jixe —tyryy xynyydhee gayn socialiis baiguulalhediingee sozidaatelьna riieree tuhalhan, kolta kryzkovoi ba niitiin ejatelьne xydelmerinyyuhalhan, tanai hurguulikoll ktiivuudai tyryy bolbol viistavkede xa axa baina.

sojuuzna xydoo azaxiin oo xabaadalsaxiiji xyhain pokazaatelьtai hubolbol tedeen tuşaagaa olgoor zaaza, aimagai gaalangai tahagta medyylza baina. Hurguulinuuganizaacanuud bolbol ede xabaadalsaxiiji xyhuragşiin medyylgiiji aaleş, dokymeentnyyd ponaaduudiinь batalxa

de xabaadalsaxaar pokazaa elьnuudtai xyyged taanarai dunda yseen bişe baixa. Taanar, hurgagşad ba hurgşad bolbol BXAV-de beledxelei talaar, aktiivnostьjaa gargaxa ba hain pokazaatelьtai nyxedoo eliryylxe johotoit. Viistevke bolbol gansa 1939 ondo xydelmerilxe bişe, xarin 1940 ondo yrgelzelxe baihan tuladanь, taanar tereende xabaadalsaxa erxe olxiin tyloo temesexe ba erximeer huralsaxa, xydelmerilxe johotoit, eneenei tyloo gryyppenyyd xoorondoo ba eehed xoorondoo socialiis sorevnovaani delgeryylze, yspevaajemostьjaa deeşelyylxe xeregtei. Kolxoozuudai byxii xydelmeride aktiivnaar tuhalalsaxa ba xabaadalsaxa johotoit!

Narkomzeem ba Narkomproos bolbol BXAV deere eehediingee ilaltanuudiij yrgeneer xaruulxa baihandatnai naidana. Tiime tula, taanar, soveed bagaşuud bolbol viistavkede hainaar beledxegtii, tende elьgeexe xynyydee eliryylegtii.

Aimagai gegeerelai tahagta ygehen medyylgenyydtnai aimgyisedkoomoi preziidiym deere xelsegdeed, bidende elьgeegdexe jym, tiixedenь, xerbee taanarai pokazaatelьnuudai hain baigaa haanь, Byxesojuuzna xydoo azaxiin viistavkede xabaadalsagşa bolgon batalxiinь tula, taanarai xarakteriistikiiji Moskvaa elьgeexe bainabdi.

BMASSR-ei NARKOMZEEM—
KOVRIIGIN.
NARKOMPROOS—
BAAXANOV.

Tarilgadaa belen

Biçyyrei aimagai, Ara-Xereetiin somonoi, Jezoovoi neremzete kolxooz bolbol hajaxan pooli deeree turşalgiin garalganuudiiji yngergebe. Tus garalgiin yjede eliryylegdeheniinь: 40 plyygyyd, 16 bornoinuud, 2 seejalkenyyd ba 120 morinoi xomuuduud baran belen baiba.

Tiixede, tariaanai yrehen xadaa xysed seberlegdehen ba yrehenei-kontroolьno labaritoorioor şalgagdaza gargagdahan baina

Tus kolxoozoi pravleeni xadaa tarilgiingaa yiledberiiin plaaniiji kolxoozniguudai xamtiin suglaagaar batalhan baina. Gadana, tarilgiin xydelmeride xereglegdexe byxii zebsegyydee (plyygyyd, bornoinuud g. m.) ba mondoo brigaadanuud ba tarilgada jabaxa kolxoozniguudtaa tuşaaza ygehen baina. Myn, kolxoozniguudai ba brigaadanuudai xoorondo socialiis sorevnovaani organizovaalagdaa. Zişeenь, 1-dexi brigaada (brigadiir nyxer Gomboojev) xadaa 2-doxi brigaadiiji soc. sorevnovaanida uriba. Tiixede, 2-doxi brigaada tere uriaaji xyndeteigeer xylieen abza, tarilgiingaa xydelmeriiiji 7-8 xonog dotor dyyrgexebdi gebe. Gadana tus kolxooz bolbol „Ulaan Odon" kolxooziiji, xabarai tarilgiiji bogonixon bolzorto yngergexiin tyloo socsorevnovaanida uriba.

Jezoovoi neremzete kolxooz (tyryylegşenь nyx. Saxijaajiv) bolbol oiriin sag soo polivoi 2 staaniiji erxim hainaar oboruudovalza, nege-nege raadioo oruulxa ba krovaatьnuudiiji matraactaigaar, poduuşkataigaar tabixiin beledxel xeze baina. Kylьtyyrne baidalai talaar, tarilgiin yjede pooliin staan deere nelieed jixe xydelmeri jabuulagdaxa baina.

D. Zamьjaanov.

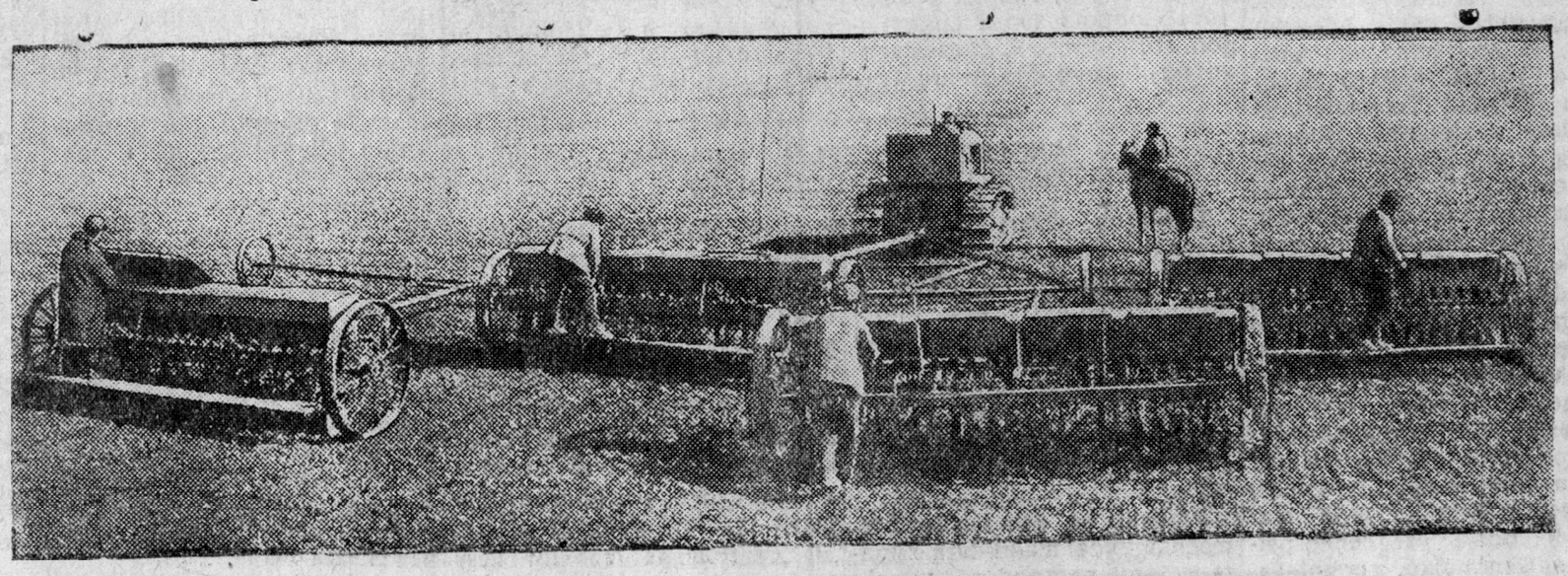

Xabarai tarilga Kriimei ASSR-te. ZURAG DEERE: Kriimei ASSR-ei Teelьmanovske raioonoi Çkaalovoi neremzete kolxoozoi № 1 pooliiin brigaada bolbol Kyrmaanska MTS-ei traaktorna agregaadaar tarilga xeze baina. TASS-iin fotoxrooniko.

AGUUJIXE PISAATELЬ—REALIIST

(N. V. Googoliiin tyrehenhee xoişo 130 zilei oido)

„Rossiido Googolьdol adali, eeriingee aradta tedii şineen şuxala xeregtei baihan, pisaatelь delxei deere yninei baigaagyi hen“.
N. G. Çerneşeevski

Orodoi aguu jixe pisaatelь—realiist **Nikolai Vasiilьjeviç Googolь** xadaa Ukraiinada, Poltaavska gybeerniiin Sorooçincii seloodo, bajan bişe dvoriaanska byle soo 1809 ondo maartiin 31-nei yder tyrehen baina. Nikolai Vasiilьjeviçiin zaluu nahaniinь bolbol ukraiinska, gol tylebtee zize pomeestne, dvoriaanstviin patriarxaalьna „xuuşan sveetske“ azahuudalai ba abari zanşalai xyriee-lelge soo yngerhen baixa jym. Anxa tyryynei gerei xymyyzelgiiji Googolь bolbol xylehenei seminariistiin xytelberi doro olhon baigaa.

N.V. Googolь 1828 ondo Neziin ke gimnaaziiji dyyrgeze garba. Jyre xelsedegei johoor Googolь bolbol hurguulidaa muusa hurhan, gimnaazida bai xa yje soogoo serьjoozno erdem olzo şadaagyi baina, uşaranь xadaa tere yjedenь erdemde hurgalgiin kazioonno sisteeme bolbol hainaar huralsaxiiji oroldohon xynde johotoi erdem olgozo şadaxagyi baihan jym. Nikolai Vasiilьjeviç xadaa byri gimnaazida huralsaza baixa saghaa exileed literatuurada şadabaritai baihanaa xaruulhan ba hurguulihaa gertexindee elьgehen bişegyyd soogoo, eldebiin kniigenyydiiji, ilangajaa Pyyşkinei, Žykoovskiin, Žagooskinoi ba busa pisaatelьnuudai zoxioolnuudiiji jixeer erize bişedeg baihan deereheenь xaraxada Googolь bolbol zaaxanhaa xoişo xydoozestvenne literatuura jixe unşadag baigaa.

Gadna, Googolь xadaa tus gimnaazidanь gardag garaar bişehen zurnaalnuudta deejatelьne xabaadalsadag ba eeriingee tyryyşiin, jixenxidee busa pisaatelьnuudiiji duuriaaza bişehen, poovestьnuud ba şylegyydiiji ede zurnaalnuudta tolilodog bolbon baina. Eneeneigee xazuugaar baha neziinske huurin zonoi azabaidal ba abari zanşaliijinь azaglan xaraza, tedenerliji satiriiçeske foormoorş bişeed turşahan baixa jym.

Literatyyriiin xazuugaar, Googolь bolbol teaatriiji jixe honirxodog ba duraldag baiza, gimnaaziingaa alibyxii postanoovkanuudta aktiivna xabaadalsadag bagaa. Gimnaazijaa dyyrgeze, 14-dexi klaassai çiin abxa erxetei bolood, Googolь 1828 onoi eseste Peterbyyrg oşohon baina. Zaluu provinciaal bolbol gojo haixan goorod tuxai, aguujixe jixe slyzeebne alban ba aldar solo tuxai xediiş meçtaalhan baigaa haanь, caarska Peterbyyrg bolbol Googoliiji şiryyn xyiteneer ugtahan baigaa. Slyyzbede oroxonь tiimeş belen bişe baibaş haanь, Nikolai Vasiilьjeviç bolbol 1830 onoi xabar arai geze peterbyyrgske departaamentnuudai negende kanceliariistiin huuri olzo orohon ba udaanь—1831 ondo dvoriaanska Patriotiiçeska instityydte istooriiin hurgagşa bolhon baina.

II

Peterbyyrg jirehen tyryyşiin zilnyydtee Googolь bolbol ukraiinska azabaidalhaa abhan poovestьnuudiiji jixe bişeze orohon baina. Edenь: „Dikaanьka şadarai xyytor deere veeçernyyd“ geze ba „Paasiçnig Ryyde Panьkoogoi xeerehen poovestьnuud“ geze nereteigeer xojor kniigenyyd bolzo garhan baina. Ede poovestьnuudanь xadaa baalaltagyi ba xyxiyyn enieede garguuldagaaraa unşagşa zoniiji gaixuuldag baigaa. Gebeşji, gazaa taliin enieedeneinь saana, tere yjiin uitai xaranxii baidal uranaar bişegdehen baigaa. Teremeteşelen udaadaxi zoxioolnuud soogoo („Mirgoorod“, „xuuşan Sveetske pomeeşç gyyd“ g.m. saaşaa) pisaatelь bolbol tere sagai baidalai zutar muuxaiji, toliuur ba xoohon xumxiiiji gaşuun enieedeer xaruulhan baixa jym.

Sagai oşoxo byri Googoliiin tvoorçesko xygzeltiin şiglyylgenь ulam ondoo bolhon baina gebel: tereenei tyryyşiin poovestьnuudta romaantika bolbol gol huuri ezeldeg baigaa haa, mynee terenь tyrigdeze, tereeneinь orondo elite realiizm bii bolzo yzegdehen baina. Realiizm bolxo, googolevsko tvoorçestviin ene gol liiniijinь tiixe yjede orodoi aguujixe kriitig Beliinski jixeer segneze temdeglehen baina:

„Googoliiin poovestьnuudai tusagaar ilgarahan xaraakteranь xadaa hanai bodoloi prostotaa, aradai udxa, azabaidalai johotoi ynen bodotii xaruulga, uidxar ba gunigai gynzegii medereleer xododoo buligdaza baigaa, orginaalьnostь ba komiiçeska amidiiral oruulga bolno. Ede byxii şanarnuudainь şaltagaan bolbol nege istooçnig dotor baixa jym gebel: Googolь xadaa—poeed, ynexeer azabaidalai poeed myn“. **Beliiinski** (1835 on).

Xerbee Googoliiin urdiinь zoxioolnuudta, nege gebel togtoxo toroxogyi enieede garguuldag-xyxiyyn, ygei gebel uitai liriiçeske, jyymeer bulimtarangi baidag haa,—mynee xadaa tereenei tvoorçestvodo satiriiçeske nootanuud jyynheeş ylyygeer duuldadag bolhon baigaa. Soxom le satiira dotor Googolь xadaa obşçeestvenne-moraalьna vlijaaniiin glaavna arga zebseg xarahan baina. Gebeşji romantiiçeska duuriaasalganь myn ene yjedeş, jixeş bişeer haa, yşeel duuldahaar baigaa hen. Ene yjede Googolь eeriingee zoxioolnuud soo gansaxan le pomeeşçigei usaadьbiin ba provinciaalьna goorodoi bişe, myn jixe goorod—Peterbyyrgiin azabaidal xaruulna. Baha gansaxan le pomeeşçigei oobraz bişe, myn çinoovniguudai, kypeecyydei, remeeslennigyydei, xydoozniguudai oobrazuud yzegdedeg bolhon baina.

Zeeri zeeşiin xoinohoo namnaxa jabadal, şunaxair lga, sociaalьna tegşe bişe baidal, heşxelgyi bodoliiji—Peterbyyrgiin ene byxii baidaliiji eliryylen gargaxa jabadalda Googoliiin „Peterbyyrgske poovestьnuud“ zoriuulagdahan baina.

III

Eeriingee xygzeltede orioo ba berxeşeeltei zamiiji jabaza garhan bolboş, Nikolai Vasiilьjeviç Googolь xadaa epooxiingoo eriltenyydte xydoozestvenno tvoorçestvooroo xariuu ygehen, aguujixe xydooznig—pisaatelь bolzo şadahan baina.

Ene epooxonь xadaa—krepostniiçestviin handaran unaza baihan epooxo baigaa hen. Dotor talaaraa nahaa barahan krepostnoi erxe bolbol oronoigoo xygzeltiiji haatuulza baigaa. Rossiin byxii ynen sexe ba progressiivne xynyyd xadaa raabska stroiji esergyysen temeseze baigaa. Ene temeselde Googoliiin xydoozestvenne yge bolbol krepostniiçeska reziimde esergyy şiglyylegdehen şadal tyges xysen baihan jym. Eneentei xamta Googoliiiji toiruulaad baha xatuu temesel jabaza baigaa. Negen talahaa Googoliiiji revoliycioneernyyd—demokraaduud (Beliiinski ba busad) amarşalan, demzeze baixadanь, nygee talahaa reakcioonno preesse ba tereentei niilehen Senkoovski, Polevoi metiin pybliciistnyyd Googoliiiji eldebeer xorolon xardaxiin jabuulga xeze baigaa.

Aguujixe pisaatelь—Googolь bolbol eeriingee satiiriin byxii xysiiji ediige, kaaznaxuluulga, çinoovniguudai zorgooroo aaşada esergyy, byxii dvoriaanskaçinoovnigoi oovşçestviin buzar muuxai ba eede biragyi baidalda esergyy şiglyylen, ede bygediiji gam xair agyi uudalan gargahan baina. Xlestakoovoi bejee ygeilxegyi xudalşa xuurmaganь („Revizoor“), Noozdrevoi ubai dyrimgyi xeterxei aaşanь, Sobakeeviçiin an zerlig xomxoi sab şyyrelgenь, Maniilovai oi nialuun muuxan zan, Çiiçikovoi şunaxai şuran jabuulga, Korooboçkiin eedegyi xiahuur zan ba molxi uimaranь, Pliyyşkinei zigşyyritei muuxai xaruu yatuu zan („Mioortvo dyyşenyyd“)—ede bygede xadaa ymexireze baigaa obşçeestvenne stroigoor alagdaza bainan, dyyşenyydei (hynehenyyd) halaza, xosorozo baihanai, gereigyi xaranxii munxag baidalai hanai bodol tyryylne.

Googoliiin „Mioortvo dyyşenyyd“ geze poeemiin tyryyn zoxioogdozo baixadanь A. S. Pyyşkin unşaad:—„Manai Rossii jaagaaş uitai“ geeşeb daageze duugaa şangadxan xelehen baina.

Googoliiin baiguulhan oobrazuud bolbol caarska taşuur nagaika ba krepostniiçeska jarmoo xadaa xynei dyrse şaraiji xynei priroodiiji jamar zergeer, xazagairuuldag, xynei azabaidaliiji jamar zergeer xosorgoon halgadag baihaniiji ugaa jixe xydoozestvenno eli todoor xaruulhan baina. Googoliiin kritiiçeske realiizm xadaa feodaalьna Rossiin ede xosorolgoto jabuulgatai temesexe temeselde erxim xynyydiiji duudaza baigaa. Googolь bolbol aradta, darlagdagşadta, eksploatiirovalagdagşadta gansaxan le xamaadana gehen udxataigaar Çerneşeevski bişehen jym. Googoliiin oobraz byxeniinь, tereenei yge byxeniinь xadaa azabaidalai xaraalta muuxai yklaadta xairagamgyi priigovoriiji batalaza ygene geze revoliycioonno demokraaduud xeledeg hen.

Şine literatyyriin tylee revoliycioonno demokraaduudai temesel xadaa soxom googolьvsko şiglyylgiin temdeg doro jabahan ba jabanşgyi arganьgyi baigaa. Googolь—xydooznig eeriingee tvoorçestviin byxii udxaar xadaa tere yjiin obşçeestvenne stroiji şiyyrmedelgede zagsan jabaa tedenertei sug xamta baihan baina. Aguujixe xydooznig—realiistiin ynen sexiiji xelehen zoxioolnuudanь pomeeşçig — krepostniiçeska zuramda duraagutaxa jabadaliiji heriyylen bodxohon baina. Googolь xadaa eeriingee xydoozestvenno oobrazuud dotor gospoodvologşo ang nuudai xudal xuurmagiji, angita oobşçestviin falьşiiviiji, eneenei buzar muuxai, barga bydyylig moraaliiiji toboiso gargaza xaruulhan baina.

Negedexi Nikolain praviitelьstvo bolbol xozomdoşohon xoinoo habardaza orohon baina. Gegeş, soxom nikolaajevska reziim bolbol Googoliiiji ybeşteerelgiin gerte oruulhan baina geze Geercen ynen xelehen baina.

Orodoi aguujixe pisaatelь Nikolai Vasiilьjeviç Googolь 1852 ondo fevraaliiin 21-de nygşee hen. Googoliiin geegdei xadaa orodo obşçestviin tyryy xynyydei ba aradai hanal sedьxeide jixe şanalal tyryylhen baina. Googoliiin nygşehenei hyyleer nekroolog bişexedee, tiixede, yşee zaluu baihan pisaatelь Tyrgeenev bolbol Googoliiiji aguujixe pisaatelь geze nerlehen ba eneeneingee tylee caarska praviitelьstvaar arestovaalagdaza, sylegdehen baixa jym. Googoliiin neriiji xeblelde durdaxanь ogtolon xorigdohon baigaa. Gebeşji Googoliiiji literatyyrehee zuraza xajaxa geeşe ogto bolxogyi baigaa hen.

IV

Aguujixe pisaatelь—realiist Googolь xadaa gansaxan le anai orondo, byxii araduudanь naaca raasiin ilgaagyi—en tegşe erxetei, baran sylee haixan, sengelig xyxiyyn azabaidalaa zoxioohon, kylьtyyre-gegeereleingee talaar yzegdeegyi ynder deere garhan, urda urdiingaa ughaa damzaza jirehen xamag kylьtyyrehee erxim hain haixaniijinь şilen abza, şudalaiyzeze, bygediin xeregte xereglen baigaa, socialiizmiin orondo, eeriingee byxii gyn gynzegiigeeree, eeriingee byxii udxaşanaraaraa toboin garza jirehen baina.

Googoliiiji Vladiimir Ilьiiç Leenin jixe yndereer segnedeg baigaa. Googoliiiji manai aguujixe voozdь, bagşa, inag nyxer Staalin jixeer segnedeg ba tereenei xursa mergen ygenyyd ba oobrazuudiiji myneenei baidalda taaruulan negete bişe xereglen citiiroveldeg baina. Googoliiiji byxii manai soveed arad bolbol jixe yneteide segnedeg, tereenei zoxioolnuud bolbol olon millioon soveed unşagşadaar aixabtar anxaraltaigaar, aixabtar honirxoltoigoor unşagdadag baina.

Orodoi aguujixe pisaatelь — realiist Nikolai Vasiilьjeviç Googoliiin zoxioolnuud bolbol yxeşegyi! Tereenei zoxioolnuud bolbol,—tiime Googolь eeree, —manai oron dotor kommuniis oobşçestviiji baiguulalgada xabaadalsaza baina.

D. Damdiinov

XYDOOZNIGUUDAI SOJUUZAI XYDELMERIIIJI GURIMŞUUD

Buriaad-Mongoloi soveed xydoozniguudai sojuuz bolbol eeriingee zergede nelieed olon urgaza baigaa zaluunuud, talaantiiva xydoozniguudtai baihiijinь manai respyybliikiin azalşad bygede medene. Manai paarti ba praviitelьstvo xadaa soveed xydoozestviin xygzeltiin xeregte ugaa jixe anxaral tabidag baina. Ene xadaa byri hainaar, byri amzaltataigaar xydelmerilxiiji erine.

Zygeer, BMASSR-ei sovnarkoomoi dergedexi, iskyysstviin xeregiiji erxilxe komiteedei zyghee, xydoozniguudai sojuuzai yder byriiin xydelmeride tuhalaisan, oroilon xytelberilxe eeriingee ujalgiiji xojordoxi zergiin niuurnuudta dam daalgahan baina.

Tiime deereheenь, xydoozniguudai sojuuzda, terenei xytelberilxii xydelmerinyydtenь slyçaina xynyyd şurgaza, tede xadaa sojuuzai xydelmeriiiji xediixen le xynyydei xyngexeneer olzo ololgiin gazar bolgozorxioo. Ede xadaa, sojuuzai dergedexi azalai stooliiji daagşa—Želaajev, xariuusalgata sekretaarь Merdegeejev, sçetovood Taraasova ba xydooznig — Aarzikov (Želaajav, Merdegeejev xojoroi xani) ba busad baina. Ene gryyppe xadaa xydoozniguudai tvoorçestviiji halbaruulxa ba tedenei urgaltiiji xangaxa jabadalda hanalaa tabiaagyi, xarin xydoozniguudai maassahaa şadaalhaa xolodozo jadan, eehediingee liiçne intereeste, çaastna zakaazuudiiji xaraad le, tereenhee bagaşag xydelmeriteigeer jixeşeg mynge abxa priincip bariza, byxii xydelmeriee eneende xanduulhan baina.

Žişeelxede, Želaajev bolbol Merdegeejeveingee zybşeelteigeer, şadabariaar ton baga xydooznig Aarzikov gegşede 1938 on soo, 5.000 tyxerigei nege zakaaz ygehen aad, xarin ynexeer şadabaritai xydoozniguudtaa xydelmeri ygeegyi baixa jym. Tee enenşji gansaxan faakt bişe, iimenyyd faaktnuud olon baixa. Merdegeejev xadaa eeree sojuuzai xariuusalgata sekretaarinь baibaşji, eeriingee sexe xydelmeriiiji orxizorxiood, xeden ydernyydte azaldaa garangyi, gertee zakaaz xeze xarmaanaa gynzegiiryylze xebtedeg baina. Iime faaktnuud negente bişe yzegdedeg. Tus sojuuzai xytelberilegşed bolbol BK(b)P-iin CK-ei, Sovnarkoomoi ba BPSCS-iin 1938 onoi dekaabriiin 28 ydernyydte togtooliiji ebdedeg baina. Medegeejev bolbol janvaariiin 19, 20, 21 ydernyydte ba maartiin 3, 4, 5 ydernyydte jamarşji bolrimtalxa şaltagaangyigeer xydelmeridee oroogyi, tailbariin xelebel, proguul xehen baina. Gadana, xydelmeridee yglegyyr geegdelge ba togtoogdohon saghaa urid xydelmeridyyrgelge xadaa tedenei zaşal bolhon baina.

Tus organizaaciin xytelberilxii xydelmerilegşed bolbol eeriingee prestyypne jabadalaarvaaçestva ba xaltuura yysxeşedte tuhalna. Azalai stooliidaagşa Želaajev bolbol zakaaz abxadaa, şadaalhaa mynge yxeer abxajaa bodozo, xamdoro xaxarxai aman bainal gaze ynder yne sen eridejym.

Žişeelxede, Leeninei nygşehoer 15 zil bolhon yderte, Gorteaatrai fasaad ba sceene ofomilolgodo smeete tabixadatereenie 3000 haa ylyy tyxeraaalaa, bodoto deeree texydelmerinь 1800 tyxerigei baigaa.

Deere dursagdahan faaktnuudxadaa xydoozniguudai sojuuztedenei ynen tvoorçesko xydmeride ton jixe haad tybeg ntaxahaa gadana, soveed xdoozniguudiiji diskredetiirovne.

Edener xadaa, yngerxedexaana jamarşji xydelmeri xelniinь medegdexegyi aad, hyrjixe myngenyydiiji sçetovoo Taraasovaahaa abşadag jym.

1938 on soo, praviitelьstvobolbol tvoorçestviin xydelmeride zoriuulza tus sojuuzda bkimiangan tyxerig tabihan baigateed tere myngen xaana jyyde gargaşalagdahaniinь medenegyi.

Xydoozniguudai sojuuz bolbol 1938 on soo jabuulagdahantvoorçesko xydelmeriiingee meegargaşalhan myngeeeigee oçoodiiji mynee xyrter xeegyi bana. Ene onoi fevraaliiin exleotçoodno suglaa tatahan aarevizioonno komiissiin tyryyleşe Çikoteejev ybeşelbe geeotçoodno suglaagaa xoişoluuhaar, mynee xyrter tere suglaanь boloogyi, bolgoxliiji xysnegyi. Enenь slyçaina bişe gaze hanamaar baina.

Xydoozniguudai sojuuzai xytelberiiiji slyçaina xynyydtsyleelze, xydelmeriiinь şinexen tabimaar boloo.

Xydooznig

Xiliin saanahaa telegraammanuud

DAANCIGSKA ASUUDALIIJI „ŞIIDXELGEDE“ GERMAANI OROXONЬ

Loodon, maart 27 (TASS). „Nьjys kroonikl“ geze liberaalьna gazeedei medeeselei johoor, poolьsko praviitelьstvo bolbol daancigska asuudaliiji şiidxexe gehen eriltetei Germaaniiin nootiiji maartiin 24-de abba. Daancigai xeregyydte jamarxanaarşji xabaadalsalgahaa Liigi naaciiji zailuulxiiji ba Liigi naaciin verxoovno komissaarai poostiiji usadxaxiiji ene nooto soogoo Germaani erine. Goorod bolbol Germaanida oroxo johotoi, Daancigska poortiiji edlelgiiji oruulaad, Poolьşodo miil zarim erxenyydenь ylexe baina.

„Deili ekspreessiin“ varşaavska korrespondeent bolbol germaanska eriltenyydei busad veersiiiji medeesene, edenь, tereenei medeegeer, maartiin 22-to Poolьşodo bariuulagdahan bana. Ede eriltenyyd soonь: Daancigiiji Germaanida busaan Teeşinske ooblastiiin Glyyz (Oberbeerg) goorodiiji Germaanida ygexe (ene goorod bol tymerzamai şuxala yylbolno) ba Poolьsko koridoor damzuulan eksterritorianiizamiiji baiguulxiinь Germaani zybşeexe gexe meted oroo Korrespondeentiin medeenydei johoor, poolьsko praviitelьstvo bolbol negedexi pyynktiituşaa xelseenyydiiji jabuulxzybşeebeşji, busadiljinь burşaaba. Poolьsko praviitelьstvoor uridşalan jabuulagdabaigaa vojeenne xemzeenyxadaa germaanska eriltenyydbariuulagdahanaaranь todorxilogdono geze xojor gazadyyd batalna.

BARUUN-URDAXI XILE DEERE GERMAANSKA SEREGYYDEI KONCENTRAACA

Loondon, maart 27. (TASS). Şveicaarska zasaguud bolbol Viyrtembeergiin raioonuudta, Urda Bovaarida ba Foralьbaargda (Aavstri), Şveicaarska xilenyydiiji toiron, germaanska seregyydei koncentraacalhanda jixete hanaagaa zobongi baina geze angliiiska xeblel medeesene. Şveicaarska xilede dyte baigaa Konstaanc, Felьdkiir ba busad gooroduud bolbol germaanska seregyydeer dyyrehen baina. Liivide (Aafrikadaxi italьjaanska kolooni) elьgeegdexeer uridşalan tomilogdohon seregyyd ende koncentriirolagdaa geze medegdebe. Itiiida oşozo jabahan seregyyd ba vojeenne snariazeenitei pjezdnuud bolbol Breennerperevaaliiji damzan mynee de tahalduugyi jabaza baina.

Şveicaarska praviitelьstvo bolbol 200 miangahaa deeşe germaanska seregyyd urda Germaanida sugluulagdaba gatoolono.

Şveicaarska zasaguud xaxiledexi oxraaniiji xojor daoloşoruulba ba busadşji xeeenyydiiji abba.

GENERAAL FRAANKIIN SEREGYYDEI JABALGA

Pariiz, maart 27. (TASS). Byrgooshoo Gavaas aagenstviin medeeselei johoor, Fraankiin seregyyd bolbol mynee ygleegyyr Talaveeriin ba Toleediin seektornyydte dobtolgo exilbe.

Faşiis seregyyd bolbol vaermoos (baruun-urdaxi tileede) teeşe oşozo jabana.

Xariuusalgata redaaktor R. BIMBAAJEV.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная 18. Телефоны редакции: редактор 3-44 отв. секретаря 3-23, с. х. отдел 7-55, промотдел 5-07.